THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entereu as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

# אויף וואס מיר זוכען הכשרים

ווען אן ענגלענדער, א פראנצויז, א דייטש, אדער וועלכער עס איז מיטגליעד פון וועלכען עס איז פאלק וואלט ארויסגעקומען מיט אן ער־קלערונג אז ער איז פאר ענגלישן, דייטש אדער פראנצויזיש, אז ער איז פאר דעם, אז די שולען פון זיין פאלק זאלען זיך פיהרען אין דער פאלקס־שפראך, אז ער איז פאר דעם אז זיין פאלק זאל פערמאגען אונווערזי־טעטען אין דער פאלקס־שפראך, און אז דאס פאלק זאל האבען א רעכט צו בעמיצען זיך מיט זיין שפראך אין אלע עפענטליכע פלעצער, וואלט מען אויף אזא פערזאן איינגעשטעלט א פאר פערוואונדערונגס אויגען, וועלכע וואל־טען זיי געזאגט, וואס ער קומט דא מחדש צו זיין.

קען זיך דען לעגען אויפ'ן שכל, אז אן ענגלענדער זאל דענקען אנ־דערש ווי דאס, אז ענגליש דארף זיין די הערשענדע שפראך אין זיין פאלקס־שול.

קען דען א פראנצויז אנדערש טענה'ן ווי דאס, אז פאר'ן פראנ־צויזישען פאלק זיינען גוטיג פראנצויזישע אוניווערסיטעטען, און די זאך איז דאך אזא קלאהרע.

ווען א רוס וואלט היינט צו טאג געמאכט פאר אן "אישי" אז רוסיש אז די שפראך וואס מען געלערנט ווערען מיט רוסישע קינדער, און דער־פאר דארף ער ערלעהלט ווערען אין דער רוסישער דומא, וואלט אזא קאנדידאט געוויס געשיקט געוואָרען צו א דאקטאר פאר אן אונטערזוכונג.

ביי אידען, אבער, ציפיקט מען ליים אלע סענזאציאנעלע כללים.

אין מען צוטראגט אויף טעלערלעך די פרעהליכע ידיעה, אז דער אין דער איר. וואס זיכט ערלעהלט צו ווערען אין א אידישען געגענד פון אידישע וועהלער. האט ערקלערהרט אז אידען זיינען א חצי פאלק און א חצי ראסע אין אידישע קינדער האבען א רעכט צו לערנען אידיש, און ער דער קאנ־דידאט — דער איר, איז פאר דעם, אז מען זאל געבען אידען גלייכע רעכט, און די אלע נאכשרייער און נאכלויפער קומען צו דער גרעסטער התפעלות פון אן ערקלערונג וואס דער אידישער קאנדידאט האט געמאכט, אז אי־דען זיינען אויך מענשען, און עס ווערט דאן די שטארקסטע "אישי" מיט וועלכער מען דענקט צו ערזעהלען דעם קאנדידאט.

און די פעראייניגטע שטאאטען דארפען מארגען פארקומען די פרע־זידענט, קאנגרעס און אלע אנדערע וואהלען, און א שטומדיגער "קעמ־פיין" איז אנגעפיהרט געוואָרען פון די אלע בעזונדערע פאליטישע פאר־טייען.

דאס איז געוועזען אויף דער גוטישער גאס, אויף דער אמעריקאניש אידישער גאס אבער איז דעזעלבע וואהלקאמף בעגלייט מיט נאך פאר־שפיעלען אין נאכשפיעלען, מיט די קאנגרעס וואהלען אין מאנכע קאנג־רעס־דיסטריקטען, הויפטזעכליך אין די נייארקער צוויי אידישע גע־געגדען, וואו די פראגע איז צווישען א אידישען סאציאליסט און א אי־דישען דעמאקראט, און פון ביידע זייטען שטארצירט מען אפען מיט דעם, וואס אין אן אינטערוויו האט זיך איין קאנדידאט ארויסגעזאגט פאר דעם, אז אידישע קינדער מעגען לערנען אידיש. בתנאי אז די אידישע אדער אנ־דערע קינדער זאלען אויך פערלאנגען צו לערנען זייערע בעטרעפענדע שפראכען, און פאר א שטארקע "אישי" ווערט געמאכט דאס, וואס דער איר, איב ערזעהלט, פערשפרעכט צו קעמפען פאר אידישע רעכט ווי פאר אלע אנדערע מענשען.

זיינען אזעלכע פאלען מעגליך ביי אלע אנדערע פעלקער?

ווען א וועלכער עס איז לעבעדיגער מענש האלטען אין איין ארזמ־געהן צו ספעציאליסטען אז זיי זאלען איהם בעשטעטיגען, אז זיין פולס קלאפט ביי איהם, אדער אז ער האט א רעכט צו ריפען זיך א מענש מיט מענשען גלייך.

וואס איז ביי אלעמען אומטעגליך, איז אבער ביי אונז מעגליך, און טראען די פיעלע יאהרען פון ארבייט, און די פיעלע לייב לעדער וועל־כע זיינען ביי אינז געזונגען געוואָרען צום ערשטען אידישען נאציאנאלען בעוואוסטזיין, האלטען מיר נאך אלעס ביי נתפעל ווערען פון איינעם, וועלכער גיט ארויס א הכשר, אויף דעם אז אידען האבען א רעכט צו לע־בען אויף דער וועלט.

דער אידישער וואהל־קאמף, וועלכער ווערט יעצט אנגעפיהרט אין די פעראייניגטע שטאאטען, האט פאר אונז אידען פון אויסלאנד א גאנץ קנאפע וויכטיגקייט, ווארום נאך אלעמען מאכט עס אפילו פאר די אמע־ריקאנער אידען זעלבסט גאנץ ווענינ אויס, צו לאנדאן און הילקוויט, אדער סענדערס אין ראזענבלאט, און אפילו פון יעטווידען סאציאליסטי־שען שטאנדפונקט, האבען צוויי מיליאן שטימען פאר'ן סאציאליסטישען פרעזידענט־קאנדידאט בענסאן א וויכטיגערע און גרעסערע בעדייטונג ווי לאנדאנס ערזעהלונג, יענער וואהל־קאמף וואלט דארום געקענט רו־היג בלייבען א ריין לאקאלער. די פיעלע מאטיוון אין אישוס אבער, וועלכע זיינען ארויסגעבראכט געוואָרען אין יענעם "קעמפיין", האבען אבער אן אלגעמיין אידישע בעדייטונג, שוין מיט דעם, וואס עס האט כאראקטעריזירט דעם געדאנק־גאנג ביי אידען, וועלכע זיינען געמיינ־שאפטליך צו יעדען אידישען ישוב, און ניט קיין קליינעם פלאץ פערנעהמט אין דעם די דארשטעלונג, אז ביי אידען זיינען נאך אלץ פערהאן א גרויסע גרופע, וואס דארפען א הכשר אויף אידישקייט, און נאך א גרעסערע גרופע, וואס ווערט נתפעל פון אזא הכשר.

אין דען דאס ניט אינזער טראגעדיע.

# אז מען דארף דעם גנב

"אז מען דארף דעם גנב, נעהמט מען איהם אפילו פון דער תליה ארונטער", אין דעם דערמאהנט מען זיך ניט ווילענדיג, ווען עס קומט צו רעדען וועגען די איינפלוסען אויף אונזער קאנאדער געזעצגעבונג.

אין גאנץ וועניג פלעצער איז די געזעצגעבונג אזוי בעאיינפלוסט פון דער קירכע ווי ביי אונז, וואו עס האט זיך דער "גלח" צולעגט אין זיין גאנצער לענג און ברייט, מיט זיין פערבאטענעם הייליגען זונטאג.

דאס פאלק ליידעט פיעל דערפון, עס ווערט גערויבט פון דעם אר־בייטענדען פאלק יעדער מעגליכער גייסטיגער גענוס אין דיעזען פרייען טאג, אבער דער גלח איז אלמעכטיג.

אין אבער אנגעקומען די מלחמה, און דער גלח האט עטוואס פלאץ, געמוזט מאכען — מען האט ערלויבט צו ארבייטען זונטאגס אין די אמו־ניציאנס־פאבריקען.

פאר קאנאדע שטעהט אבער יעצט א נייע וויכטיגע פראגע — עס פעהלען אויס ארבייטס־הענד אין די פערשיעדענסטע פאכען. איבער־הויפט איז'ם מערב, און אין מאניטאבא דענקט מען דארום שוין, וועג־גען ערלויבען צו ארבייטען זונטאגס אויף די "פארמס".

אז מען גייטהיגט זיך איז'ם גנב, ניט מען זיך שוין אן עצה.

# א פאריזער שווינדעל געגען וועלכען אפילו אמעריקאנער פינאנסירען מעגען זיך שעהמען

פאריז ווארט מיט אונגעדולד און מיט נייגעריגקייט אויף איינגעס פון דיא אויסערגעוועהנליכע פראצעסען אין דער געשיכטע פון שווינדעל, בעטרוג, און פי־נאנץ. און ווען פאריז ווארט, דאן ווארט אויך גאנץ פראנקרייך, און מיט איהר די גאנצע וועלט. ווייל דאס מיט וואס דיא פראנצויזישע לעזער קוויקען זיך, ווערט אויך פעררעכענט אלס גוטע לעזע שטאף פאר צייטונגס לעזער איבעראל. עס מאכט ניט אויס אין וואס פאר א שפראך די פאסירונגען ווערען איבערגעגעבען. די מענשליכע שוואכקייטען זיינען אומערום די זעלבע.

עס זיינען אבער פאראן פיעלע אורזא־כען פאר וואס דער פראצעס צו וועלכען פאריז גרייט זיך צו וועט איהען אויף זיך אזוי פיעל אויפערקזאמקייט, אין איהם וועלען זיין פערמישט מאנכע פון די גרעס־טע מענער פון פראנקרייך. ער וועט ארויסברענגען שטריכען אין די לעבענס פון מענשען, אויף וועלכע די וועלט האט געקוקט מיט אן ענטשלאסענעם בליק פון זיכערהייט און צוטרויען. אויסערדעם וועל־לען מאקע אין איהם זיין פערמישט מענער און פרויען, רייך און ארעם, אין פראנק־רייך אזוי גוט ווי אין סויטס אמעריקא, אין מעקסיקא אזוי גוט, ווי אין אנדערע לענדער. און מינטער די אלע בעטרוגען הינטער אלע סענזאציאנעלע פאסירונגען איז געשטאנען א יונגער מאן מיט וועמען קיינער האט זיך ביז מיט א שטיקעל צייט צוריק גאר ניט געקימערט און אויף וועמען קיינער וואלט ניט פאראויסגע־זאגט, אז ער וועט אמאל שפילען אזא בע־דייטענדע ראלע. דער יונגער מאן איז הענרי ראשעט. וועלכער האט בעשווינ־דעלט די איינוואהנער פון פראנקרייך אויף דריזיג ביז פערציג מיליאן דאלאר און וועמעס אויסטהעוכצען האבען גע־פיהרט דערצו אז די וואונדער שעהנע מא־דאם קאיא, די פרוי פון דעם געוועזענעם פרעמיער וועלכע האט מיט צוויי יאהר צוריק אויפגערודיגט אויפגעהערט אין אנגעט וועלט, זאל דערשיסען דעם רעדאקטאר פון דער פיגאראָ, איינע פון די וויכטיגסטע ציי־טונגען אין פראנקרייך.

אין אמעריקא זיינען מיר געוואהנט צו הערען פון פינאנציעלע שווינדלען. אמעריקא איז פערעכענט אלס דאס לאנד וואו עס איז גרינגער אבצוגאראָען דעם נא־אייוען פובליקום שנעלער ווי אין איהרגענד וועלכען אנדער לאנד. און טאקע דער־פאר זיינען די גרעסטע פינאנציעלע שווינדלען פאהנעקומען אין אמעריקא.

אין דער מאָדערנער ליטעראטור איז עס זאגאר איינגעפיהרט אז ווען מען וויל שילדערען א גרויסען שווינדלער אויף דער בערזע אדער אין אנדערע ספעקו־לאציעס שילדערט מען אימער אן אמעריקאנער. דאס וואס דער יונגער ראשעט האט אבער בעוויזען שטיגט אויבער אלעס וואס אימיצער וואלט זיך גע־מענט פארשטעלען זאגאר אין דער פרייער אמעריקא.

ער האט די אמעריקאנער שווינדלער געגעבען א לעסאן אין הלכות ספעקולאצ יאן, און זיי מעגען מיט רעכט פאר איהם ציהען זייער מיין.

אויף זיכער איז נאך דערווייל ניט בע־שטימט ווען דער פראצעס וועט פארקו־מען. אבוואהל אלע איינצעלהייטען וואס אנבעלאנגט צו דעם פראצעס גופא זיינען שוין אויסגעארבייט, דאך קען זיין, אז ער זאל נאך אבגעלייגט ווערען. איינע פון די אורזאכען איז וואס מאנכע פון דיא עדות וואס וועלען פיגורירען אין דעם פראצעס זיינען אין דער מלחמה. עס איז זאגאר ניט בעוואוסט צו זיי לעבען אלע אדער ניט. עס קען זיין אז מאנכע פון זיי האבען שוין אוועקגעלעגט זייערע לעבענס פאר זייער פאטערלאנד. אויף ווי ווייט דאס וועט זיין א גליק אדער אן אונגליק פאר דעם אנגעקלאגטען, איז נאך דער דער ווייל ניט בעוואוסט, דערווייל ארבייטען ביידע צדדים זעהר שווער און זיי האפען אז דער פראצעס וועט פארקומען אין דער בעשטימטער צייט און אז קיין זאך וועט ניט ארויפשווימען וואס זאל זיי צווינגען די קיים אבצולייגען.

פאר די לעצטע עטליכע וואכען זיינען די פאריזער צייטונגען פול מיט די אייג־צעלהייטען וועגען דעם קומענדען פראצעס זיי גיבען אוועק גאנצע קאלומס איבער די וואונדערליכע זאכען וואס זיינען אויפגע־טהאן געוואָרען פון דעם מאן וואס דארף פראצעסירט ווערען.

די איינצעלהייטען פון דיעזען מערק־ווירדיגען טרייעל זיינען פאלגענדע:

ראשעט איז אין גאנצען אלט געווען דריי־זיג יאהר ווען דער גרויסער קראך איז געקומען מיט אכט יאהר צוריק. זיין גאנ־צען אונגעהייער גרויסען פערמעגען האט ער געמאכט אין וועניגער פון פערציג מא־נאט.

דער באַי־פינאנסיר איז געבאָרען געוואָרען אין דער שטאדט מעלון, אין יאהר 1878. ער האט אנגעפאנגען זיין דערזיגע אלס א אינגער אין א באַרבער שאפ. דארט פלעגט ער קערהרען דיא פלאאר, פוצען די שיך פון די קאסטו־מער און טהאן די אלע אנדערע זאכען, וועלכע א אינגעל מוז טהאן ווען ער אר־בייט אין א באַרבער שאפ. נאכדעם ווי ער האט אבגעערבייט א שטיקעל צייט אין באַרבער שאפ, איז איהם די ארבייט מיאוס געוואָרען און ער האט געקראָגען א דזשאב אין א באנק. די ערשטע צייטען האט ער אין דער באנק ניט גע־טהאן פיעל מעהר ווי ער האט געטהאן אין באַרבער שאפ. ער האט אבער גע־גליכען די ארבייט. ער האט זיך שטארק פערענטערעסירט אין אלעס וואס אין באנק פלעגט פארקומען.

ער האט ארויסגעוויזען מערקווירדיגע פעהיגקייטען און די בעאמטע פון דער באנק האבען דאס בעמערקט. ער איז לאנג ניט געבליבען קיין פראסטער איב־געל. נאכדעם ווי ער האט אבגעאר־בייט א פאאר מאנאטען, האבען זיי איהם געגעבען א פעראנטווארטליכע שטעלע און אזוי איז ער געשטיגען פון שטעלע צו שטעלע, ביז זיין טאג איז געקומען פאסירט האט עס אזוי:

וואס לענגער ראשעט איז געווען אין דער באנק אלץ מעהר אינטערעסט האט ער גענומען אין דעם געשעפט. ער האט זיך פערענטערעסירט אין פינאנץ אין אלגע־מיין און איז געוואָרען גוט בעאמטן אין דער פינאנציעלער וועלט. דאס הייסט, האט זיך דערווייל ער ווייט פערשוואונדען. נאכהער האט מען זיך דערוואוסט אז ער איז אין מעקסיקא. פראנציסקא מאָדעראָ איז דאן געווען פרע־זידענט פון מעקסיקא. ער האט זיך גע־מאכט זעהר נוצליך פאר דעם פרעזידענט און ער האט איהם אפיציעל אנערקענט. דערווייל האט מאדעראָ געראדפט אנקור מען נאך א הלואה אין פראנקרייך. דיא רעגierונג האט איהם געלאזט וויסען אז זי וועט איהם לייהען דאס געלד מיט דעם בעדינג אז ער זאל איהר צושטעלען דעם יונגען ראשעט. מאדעראָ האט אויף דעם צוגעשטימט, אין ראשעט האט געזאָלט צוריק געשיקט ווערען. זיינע פריינד האָ־בען איהם אבער געלאזט וויסען וואס עס קומט פאר און ער איז פערשוואונדען א טאג איידער ער האט געזאָלט אָדער שטיר־ווערען. ער האט זיך בעהאלטען אין דעם הויז פון אן אלטע מעקסיקאנישע פרוי וועלכע האט אויף איהם רחמנות גע־האט און האט איהם בעהאלטען אין א וואָגען וואס איז געשטאנען ביי איהר אין שטאהל. נאכהער איז ער אויעק און האט א שטיקעל צייט ארומגעוואונדערט אין פערשיעדענע טהיילען פון מעקסיקא. פון דארט איז ער אוועקגעפאהרען אין סויטס אמעריקא. דערווייל איז די מלחמה אויסגעבראָכען. ער האט זיך פערשטעלט און איז געקומען צוריק נאָך פראנקרייך אינטער דעם נאָמען גארגעס ביינאמיס און איז ארייגעטראָטען אין דער ארמיי אלס א מאָטאָר סייקליסט. צוויי יאהר האט ער געדייענט אין דער ארמיי איידער מען האט איהם דערקענט. מיט א קורצער צייט צוריק האט מען איהם דערקענט און ארעסטירט. ער איז צוריק געבראכט גע־וואָרען קיין פאריז וואו ער ערוואַרטעט איצט זיין פראצעס.

# גרויס נויט אין רוסלאנד

וואשינגטאן. —

אן אפיציעלער בערעכט פון רוסלאנד צו דער "יוראָ אָף פארען אין דעמעסטיק קאמערס" לויטעט, אז אין בארס מדינה הערשט יעצט א גרויסע נויטה אין קליידער, שיך און אנדערע נויטווענדיגקייטען.

צוליעב דער מלחמה זיינען דיא גרע־ניצען פון רוסלאנד פערשלאסען און מען קען קיין זאך ניט ארויינפיהרען אויף ארויספיהרען. דער האנדעל מיט ענגלאנד האט אין גאנצען אויפגעהערט. דיא פאבריקען פון אינערליכען רוסלאנד האָ־בען ניט קיין נייע מאשינערי און קיינע מאטעריאלען און מען געהט אין פיעלע פלעצער איינפאך נאקעט און באַרפוס.

פיעלע פאבריקאנטען פון די אינערליכע רוסישע גובערניעס פערקויפען זייערע אלטע מאשינערי פיר הויכע פרייזען און נעהען ארויס פון געשעפט. מען קריגט ניט קיינע העמדס, קיינע אימפאָרטירטע וואולענס, זייד געשיר און אנדערע מטלטלין וואס מען דארף האבען אין בעלי בית'שקייט און די בעפעלקערונג ליי־דעט פון דעם זעהר פיעל.

KARAVAN
TURKISH CIGARETTES
10 for 10¢
PLAIN, CORK & GOLD TIPS

שיקט אייער ארדערס פאר דעם אמת'ן מיטשעלס אלד איריש און מיטשעלס העטהער דיו סקאטש וויהיסקי מיר וועלען אייערע ארדערס שענקען די גרעסטע אויפמערקזאמקייט
עקספרעס בעצאהלט פאר אלע ארדערס

# מיטשעל'ס
## אלד אייריש וויהיסקי

אימפיריאל קוואָרטס, 3 גאלאנס א קיים — — — $20.00
רעפיוטעד (ריכטיגען קוואָרטס, 2 גאלאנס א קיים — $15.00

## מיטשעלס העטהער די אלד אייריש וויהיסקי

אימפיריעל רונדע (אוואלע) קוואָרט 3 גאלאן א קיים $20.00
סקווער פלעשער 2 גאלאן א קיים — — — — $15.00

# J. H. CALVERT
CANADIAN REPRESENTATIVE SINCE 1893
511 Coristiue Building — Montreal, Que

# לעווינטער'ס
## גרויסער אויסוואהל פון סטאווס

דער ווינטער איז שוין דא מיר דאבען שוין גע־קראגען אונזער נייעם סטאק

## „סאוועניער סטאווס"

איידער איהר געהט ערגעץ אנדערש קומט און זעהט אונזערע „סאוועניער סטאווס

## יעדער סטאוו מיט גאראנטירט

פארגעסט ניט מיר האבען געמופט אין

## 360-362 קווין סט. וו.

פקוין צייטווייליג ביז אונזער נייער בילדינג וועט פארטיג ווע־רען אויפ'ן קארנער קווין און ספעדינא עוו.

# ס. לעווינטער

# די וויין ספירט קאמף.
## לימיטעד
## 17 שאכאווילעז סטווער מאנטרעאל
## אלס א רעזולטאט פון פראהיבישאן

האבען מיר איינגעריכטעט אן אבטהיילונג פאר אונזערע בריעפליכע ארדערס אין מאנטרע־אל, און מיר קענען צושטעלען אלע בעסטע סחורות וואס געפינען זיך אויפ'ן מארקעט פאר מעסיגע פרייזען

## מיר רעקאמענדירען ספעציעל אונזערע פאלגענדע סחורות:

די האלאנדישע הזשינס
רוסישע וואדקא
פאלעסטינא ווישניאק
רודיטש וויהיסקי
רוסישען קימעל

מיר אימפארטירען די בעסטע סחורות פון סקאטש וויהיסקי און ברענדי

## שיקט נאך אונזער פרייז ליסטע

שיקט נאך א פראבע און איהר וועט זיין צופריעדען

**The Sudbury Wine & Spirit Co. Ltd.**
17 Chabvillez Square Montreal